

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat de officier van justitie te Utrecht:

heeft beslist om de aangifte jegens verzoeker voorwaardelijk te seponeren;

het voorwaardelijk sepot pas na het indienen van een klacht heeft gemotiveerd.

Beoordeling

ALGEMEEN

1. Op 15 mei 2007 fietste verzoeker in Utrecht. Nadat verzoeker de chauffeur van een vuilniswagen had aangesproken op zijn rijstijl, zouden de vuilnismannen op dreigende wijze naar hem hebben geschreeuwd. Verzoeker draaide zich om, zou naar hen hebben gezwaaid en fietste door. Eén van de vuilnismannen rende achter hem aan. De chauffeur van de vuilniswagen reed vervolgens achter verzoeker aan en reed hem klem. Verzoeker vond deze situatie zeer bedreigend. Daarom belde hij kort na het incident 112. De politie adviseerde hem toen aangifte te doen. Verzoeker vond dit zinloos, omdat er geen getuigen waren. Hij meldde de handelwijze van de vuilnismannen wel bij brief van 26 mei 2007 bij de werkgever van de betrokken vuilnismannen, te weten de gemeente Utrecht.

2. De gemeente Utrecht legde de vuilnismannen een disciplinaire straf op. Vervolgens deed één van deze vuilnismannen op 7 augustus 2007 aangifte van belediging bij de politie. Verzoeker zou volgens hem namelijk een woord met kanker of tering naar hem hebben geroepen en zijn vinger naar hem hebben opgestoken. De andere twee vuilnismannen, die ook bij het incident betrokken waren, verklaarden op dezelfde dag als getuigen dat verzoeker "kankerlijer" zou hebben geroepen en daarbij een vinger zou hebben opgestoken. De officier van justitie deelde verzoeker bij brief van 18 december 2007 mee dat verzoeker niet zou worden vervolgd voor belediging onder de voorwaarde dat verzoeker gedurende een proeftijd van een jaar zich niet aan enig strafbaar feit zou schuldig maken dan wel op andere wijze zich zou misdragen.

3. Verzoeker diende een klacht in bij het parket te Utrecht over het voorwaardelijke karakter van de sepotbeslissing. Het parket verklaarde zijn klacht vervolgens ongegrond. Daarbij lichtte het parket toe dat, gelet op getuigenverklaringen, aannemelijk was dat verzoeker het woord "kankerlijer" of woorden van gelijke strekking jegens het slachtoffer had gebezigd en achtte het strafbare feit belediging bewijsbaar. Een vervolging vond het parket niet opportuun, omdat de verdachte al door het feit of de gevolgen van de situatie getroffen was. Daarom gebruikte de officier van justitie sepotcode 52 (zie Achtergrond, onder 2).

4. Omdat verzoeker zich niet kon verenigen met de reactie van het parket, wendde hij zich tot de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman stelde vervolgens een onderzoek in naar zijn klacht.

I. Bevindingen

Verzoekers klacht

5. Verzoeker was het niet eens met het voorwaardelijke karakter van de sepotbeslissing. Ook klaagde hij erover dat hem pas na het indienen van een klacht werd toegelicht dat daaraan ten grondslag lag het feit dat, gelet op getuigenverklaringen, aannemelijk was dat verzoeker het woord "kankerlijer" of woorden van gelijke strekking jegens het slachtoffer had gebezigd. Verzoeker ontkende dit stellig. Hij had niet gescholden. Het voorwaardelijk sepot kwam naar zijn opvatting neer op een feitelijke schuldigverklaring zonder tussenkomst van de rechter. De officier van justitie achtte het strafbare feit belediging weliswaar bewijsbaar, maar voor verzoeker was niet duidelijk wie de getuigen waren. Hem was evenmin gevraagd om getuigen aan te dragen die zijn kant van het verhaal ondersteunden. De procedure miste zijns inziens elke vorm van transparantie en was dus niet zorgvuldig. Omdat het strafbare feit belediging naar zijn mening niet bewijsbaar kon worden geacht, had de officier van justitie moeten kiezen voor een technisch sepot in plaats van een beleidssepot.

Standpunt minister van Justitie

Belediging bewijsbaar

6. Naar het oordeel van de minister was het strafbare feit belediging bewijsbaar. Het politiedossier bestond uit de aangifte en een klacht van een vuilnismen, een getuigenverslag van de twee andere vuilnismannen en een verklaring van de verzoeker zelf, inclusief zijn klachtbrief aan de gemeente Utrecht van vlak na het incident. Verzoeker had volgens de vuilnismannen iets vervelends met het woord kanker of woorden van gelijke strekking of betekenis geroepen en gebaard. Hoewel verzoeker ontkende beledigende woorden met kanker in de mond te hebben genomen, bleek uit zijn woordkeuze in de melding aan de gemeente Utrecht dat hij geïrriteerd was door het rijgedrag van de vuilniswagen. De vuilniswagen zou geen voorrang hebben gegeven, drukte zich tussen het verkeer, veroorzaakte verkeersopstopping, dwong een auto, enzovoorts. Verzoeker zou de chauffeur vervolgens iets hebben toegeroepen over zijn rijstijl en daarna hebben gezwaaid. Daarbij achtte verzoeker het niet ondenkbaar dat dit was geïnterpreteerd als een opgestoken vinger. Uit de reactie van de vuilnismannen, hoe disproportioneel deze ook was, bleek dat zij zich door de houding van verzoeker beledigd voelden. Bovendien kon het gevoel beledigd te zijn niet los worden gezien van verwensingen van verkeersdeelnemers aan hun adres waar zij dagelijks mee geconfronteerd werden. Volgens de minister was de houding van verzoeker hierin niet

anders. In soortgelijke relatief eenvoudige zaken als deze was een bewezenverklaring op grond van voornoemde bewijsmiddelen naar de opvatting van de minister niet onredelijk te noemen.

Voorwaardelijk karakter sepot

7. De minister van Justitie achtte de klacht over het voorwaardelijke karakter van de sepotbeslissing gegrond. Hij was van opvatting dat de voorwaarde achteraf gezien niet opportuun was. Naar de opvatting van de minister vielen generale preventie en gedragsbeïnvloeding achteraf gezien af als argument voor het stellen van een voorwaarde. Immers, met de impact van de gebeurtenissen waren de eventuele doelstellingen van een voorwaarde reeds bereikt. De bedreigende situatie die voor verzoeker ontstond zou op zichzelf al genoeg reden vormen om in de toekomst een confrontatie uit de weg te gaan met verkeersdeelnemers in het algemeen of vuilnismannen in het bijzonder. Volgens de minister getuigde het achterna rennen door de ene vuilnisman om verzoeker te laten schrikken en de achtervolging met een vrachtwagen door de ander van weinig gevoel voor nuance en verantwoordelijkheid. Het opleggen van een voorwaarde bij de sepotbeslissing zou zeker opportuun zijn geweest, als de vuilnismannen niet buiten proportie hadden gereageerd. Het terugdraaien van het voorwaardelijk karakter van de sepotbeslissing zou volgens de minister verder niets veranderen aan verzoekers rechtspositie. De voorwaarde was namelijk al een jaar geleden verlopen. Daarom nam het OM geen nieuwe beslissing in deze zaak.

Motivering voorwaardelijk sepot

8. De minister van Justitie achtte de klacht over de motivering van het voorwaardelijke karakter van het sepot eveneens gegrond. Immers, de officier van justitie te Utrecht motiveerde in de sepotbrief niet waarom in dit specifieke geval gekozen werd om aan de sepotbeslissing een voorwaarde te verbinden. In deze specifieke zaak waarbij verzoeker, die als verdachte werd aangemerkt, zichzelf zo uitgesproken en onderbouwd als slachtoffer zag, was volgens de minister een motivering voor het seponeren onder voorwaarde op zijn plaats. Het stellen van een voorwaarde was immers niet waarde vrij en kon niet los worden gezien van de verdachte in kwestie. De voorwaarde bracht de afspraak tot uitdrukking tussen verdachte en het OM dat niet verder zou worden vervolgd als de verdachte zich aan de voorwaarde zou houden. Als duidelijk werd dat de verdachte zich onder geen beding kon herkennen in deze afspraak lag een nadere toelichting op de beslissing naar de opvatting van de minister voor de hand. Inmiddels gaf het parket Utrecht te kennen dat het hierin tekort was geschoten jegens verzoeker en dat deze gang van zaken werd betreurd. Daarom zou verzoeker op korte termijn worden uitgenodigd voor een gesprek met de officier van justitie te Utrecht voor een toelichting op de genomen beslissing en de achtergronden waarom tot deze beslissing werd gekomen.

II. Beoordeling

A. Ten aanzien van het voorwaardelijk karakter

Redelijkheidvereiste

9. Het redelijkheidvereiste houdt in dat overheidsinstanties de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is. Dit betekent dat de officier van justitie, alvorens te kiezen voor een (voorwaardelijk) beleidssepot, hetgeen impliciet een schuldigverklaring inhoudt, met het oog op de betrokken belangen een gedegen onderzoek verricht.

Aanwijzing gebruik sepotgronden

10. Uit de Aanwijzing gebruik sepotgronden (zie Achtergrond, onder 2) volgt dat de officier van justitie voor een technisch sepot kiest, indien onvoldoende uitzicht bestaat op een veroordeling, bijvoorbeeld omdat onvoldoende bewijs aanwezig is. De officier van justitie zal voor een (voorwaardelijk) beleidssepot kiezen, als van vervolging wordt afgezien op gronden aan het algemeen belang ontleend.

Beoordelingsvrijheid officier van justitie

11. De officier van justitie komt een ruime beoordelingsvrijheid toe bij de beslissing om een zaak te seponeren en hieraan al dan niet voorwaarden te verbinden. Slechts wanneer de officier van justitie niet in redelijkheid heeft kunnen besluiten om aan een sepot een voorwaarde te verbinden, kan van een niet-behoorlijke gedraging worden gesproken.

Schending redelijkheidvereiste

12. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was er in dit geval sprake van escalatie. Verzoeker sprak de chauffeur van een vuilniswagen aan op zijn rijstijl. Volgens de vuilnismannen riep verzoeker een woord met kanker naar hen, waarop de vuilnismannen op dreigende wijze naar hem zouden hebben geschreeuwd. Verzoeker zwaaide naar hen, maar de vuilnismannen hadden dit opgevat als het opsteken van een vinger. Door achter verzoeker aan te rennen en hem zelfs met de vuilniswagen klem te rijden hebben de vuilnismannen verzoeker geïntimideerd. Hiervoor kregen de vuilnismannen een disciplinaire straf. Eén van de vuilnismannen deed vervolgens, bijna drie maanden na het incident, aangifte van belediging bij de politie. De officier van justitie besloot de zaak te seponeren. Hij koos voor een voorwaardelijk beleidssepot met sepotcode 52 (zie Achtergrond, onder 2). Verzoeker zou volgens hem namelijk al voldoende zijn getroffen door de disproportionele reactie van de vuilnismannen. Door niet te kiezen voor een technisch sepot maar voor een beleidssepot liet de officier van justitie impliciet blijken dat verzoeker schuldig was aan het strafbare feit belediging. Verzoeker voelde zich dan ook schuldig verklaard zonder tussenkomst van de rechter.

De Nationale ombudsman stelt voorop dat hij het opportuniteitsbeginsel, op grond waarvan de officier van justitie de bevoegdheid heeft om af te zien van vervolging, respecteert. Echter, in dit geval had het in redelijkheid op de weg van de officier van justitie gelegen om, alvorens de zaak voorwaardelijk te seponeren, met het oog op de betrokken belangen nader onderzoek te verrichten, zoals het nader horen van de betrokken vuilnismannen. Door te kiezen voor een voorwaardelijk beleidssepot werd verzoeker zonder tussenkomst van de rechter min of meer schuldig geacht aan het strafbare feit belediging. Dit betekende naar het oordeel van de Nationale ombudsman een volgende stap in de escalatie. Ook neemt de Nationale ombudsman in aanmerking dat verzoeker steeds stellig heeft ontkend beledigende woorden (met kanker) in de mond te hebben genomen en dat de betrokken vuilnismann pas na het krijgen van een disciplinaire straf, bijna drie maanden na het incident, aanleiding zag om aangifte te doen van belediging. Gezien het voorgaande, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de officier van justitie het redelijkheidsvereiste heeft geschonden.

De onderzochte gedraging is op dit punt dan ook niet behoorlijk.

13. De Nationale ombudsman kan de minister van Justitie niet volgen in zijn redenering dat de voorwaarde áchteraf, dus na het nemen van de betrokken sepotbeslissing, niet opportuun was. Toen de sepotbeslissing werd genomen gold immers al dat het stellen van een voorwaarde geen redelijk doel diende.

B. Ten aanzien van de motivering

Motiveringsvereiste

14. Het motiveringsvereiste houdt in dat het handelen van overheidsinstanties feitelijk en logisch wordt gedragen door een kenbare motivering. Dit betekent dat de officier van justitie het voorwaardelijke karakter van een sepot in de sepotbeslissing dient te motiveren.

Schending motiveringsvereiste

15. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de officier van justitie in dit geval het motiveringsvereiste geschonden door het voorwaardelijke karakter van het sepot niet in de beslissing te motiveren. Het stellen van een voorwaarde aan het sepot was, zoals de minister van Justitie ook heeft aangegeven, niet waardevrij en kon niet los worden gezien van verzoeker. Het lag dan ook op de weg van de officier van justitie om het voorwaardelijke karakter van het sepot in de beslissing te motiveren.

De onderzochte gedraging is op dit punt dan ook niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van officier van justitie te Utrecht is gegrond ten aanzien van:

het voorwaardelijk karakter van het sepot, wegens schending van het redelijkheidsvereiste;

de motivering van het voorwaardelijk sepot, wegens schending van het motiveringsvereiste.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Artikel 167, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering

"Van vervolging kan worden afgezien op gronden aan het algemeen belang ontleend."

2. Aanwijzing gebruik sepotgronden

Afdoening door het Openbaar Ministerie

"... Indien onvoldoende uitzicht bestaat op een veroordeling omdat bijv. onvoldoende bewijs aanwezig is, zal gekozen worden voor een technisch sepot. Indien van vervolging wordt afgezien op gronden aan het algemeen belang ontleend (opportuïteitsbeginsel, artt. 167, 242 lid 2 WvSv), zal gekozen worden voor een beleidssepot. Een beleidssepot kan ook voorwaardelijk zijn (artt. 244, derde lid en 245, derde lid WvSv). ..."

Sepotcode 52 (door feit of gevolgen getroffen)

"Door eigen letsel; door letsel of verlies van naasten; in zijn maatschappelijke positie of in de verhouding tot zijn naaste omgeving; door ernstige financiële schade, rechtstreeks uit het feit voortvloeiend of door verplichte schadevergoeding; door een reactie van de overheid op het gepleegde feit, welke reactie voldoende representatief, te zwaar of minder juist blijkt te zijn geweest, bijv. inverzekeringsstelling, hard politieoptreden of onjuiste formaliteiten."